

Archeologienota

Bree, Veeweidestraat , percelen Bree 1B45m en 1B45L

Deel II: Programma van Maatregelen
Projectcode 2020-I-211

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., 2020, Bree, Veeweidestraat, percelen Bree 1B45m en 1B45L, verslag van de resultaten van het archeologisch bureauonderzoek, Haast-rapport 2020-71, D/2020/12654/71

INHOUD

Programma van maatregelen
1. Administratieve gegevens
2. Aanleiding van het vooronderzoek
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem
4. Doelstellingen, onderzoeksstrategie en -methode
5. Lijst met afbeeldingen
6. Bibliografie

© 2020 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

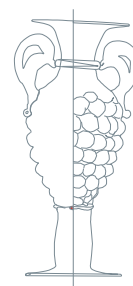
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2020/12654/71

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

COVERFOTO: Het terrein gefotografeerd op 31/12/2020 vanuit de Veeweidestraat

Programma van maatregelen uitgesteld vooronderzoek

1. Administratieve gegevens

Projectcode	2020-I-211
Actoren	Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041
Locatie: Provincie	Limburg
Gemeente	Bree
Deelgemeente	Bree
Site	Veeweidestraat
Kadastrale gegevens	Bree, afd. 1, sectie B, percelen 45m en 45L
Oppervlakte onderzoeksgebied	6455,46 m ²
Kadastraal percelenplan	Fig. 2
Topografische kaart	Fig. 3
Relevante termen thesauri OE	bureauonderzoek

Bounding Box:

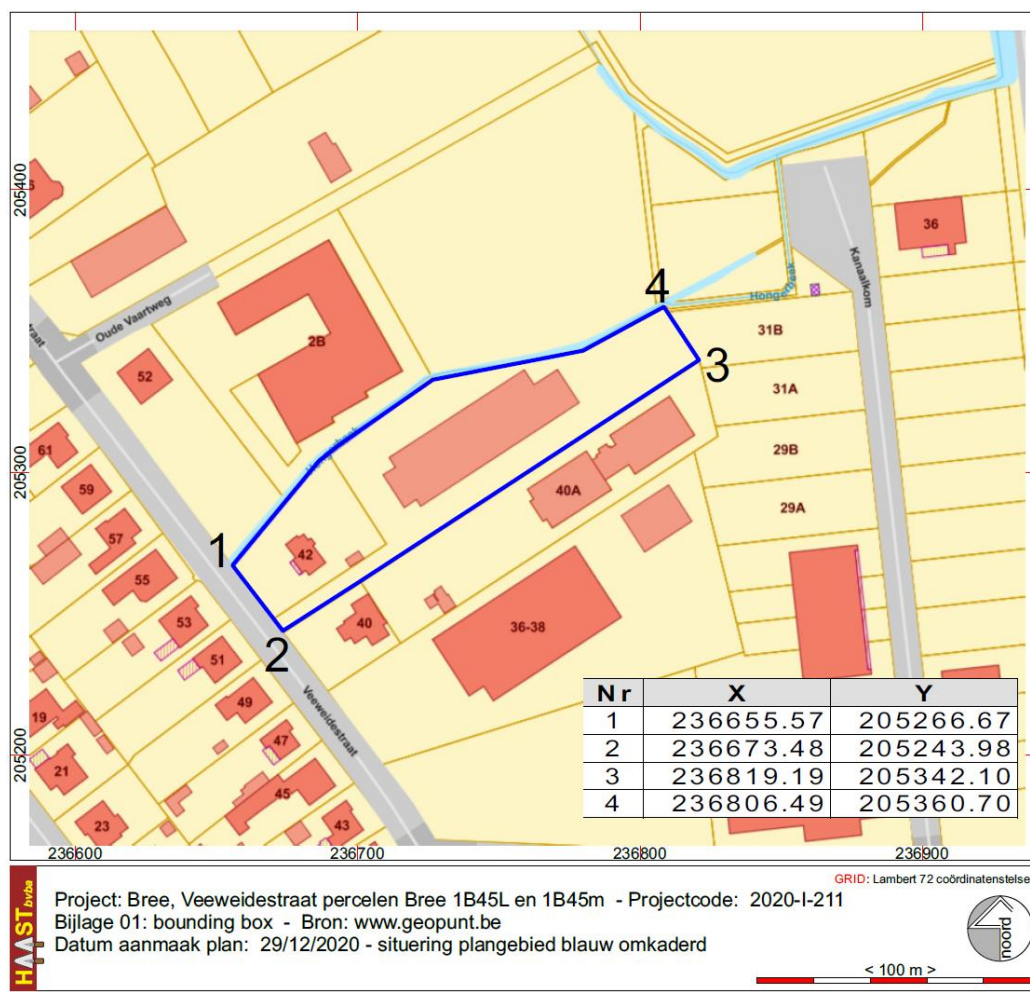

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Situering van het onderzoeksgebied op het kadasterplan, situatie 04/10/2020 (cadgis viewer grand public)

2. Aanleiding van het vooronderzoek

De geplande werken¹

De geplande werken omvatten 2 fasen:

Fase 1: afbraak van de bestaande constructies inclusief de woning/kantoorgebouw op perceel 45m. De magazijnen op het perceel 45L zullen tot in de funderingen uitgebroken worden evenals alle vloeren en nutsleidingen. De toegangsweg zal heraangelegd worden echter met behoud van de bestaande fundering. De toegangsweg over de volledige lengte van perceel 45L zal bovendien tijdens de werken dienst doen als werfweg. De definitieve heraanleg van de toegangsweg is voorzien als allerlaatste fase van de geplande bouwwerken en zal enkel bestaan uit een herprofilering van de bestaande onderbouw en een asfaltverharding met een oppervlakte van 552 m².

Op perceel 45m worden na afbraak van het bestaande gebouw geen nieuwe constructies voorzien. Op dat perceel zal na beëindiging van de sloopwerken het grasveld hersteld worden.

Fase 2: Op perceel 45L worden 9 hallen / KMO-units gebouwd. De funderingen zullen bestaan uit zoelfunderingen die aangezet worden op vorstvrije en draagkrachtige diepte. De exacte diepte waarop de funderingen worden aangezet kan pas definitief bepaald worden na afbraak van de bestaande constructies. Voorzien wordt een diepte tussen 100 en 120 cm onder het bestaande maaiveld. In totaal worden 69 funderingszolen geplaatst van zuidwest naar noordoost op een onderlinge afstand van 6,25 m en van zuidoost naar noordwest op een onderlinge afstand van 5,65 m. De rijen zoelfunderingen verspringen in de zuidwest – noordoostrichting ten opzichte van elkaar naargelang de grootte en inplanting van de KMO-units/hallen.

Op de zoelfunderingen komen pijlers, die met elkaar verbonden worden door strookfunderingen waarop de wanden van de afzonderlijke hallen verder opgebouwd worden.

Rioleringen:

De rioleringen worden voorzien in de zone tussen de te behouden wegkoffer en de voorzijde van de te bouwen hallen. Aan de zuidoostzijde van de units worden voor elke unit/hal regenwaterputten voorzien elk met een capaciteit van 5.000 liter. Aan de voorzijde van de hallen 1 en 2 worden infiltratiebekkens geplaatst op een diepte tot 130 cm onder het maaiveld. De opvangcapaciteit van de infiltratiebekkens bedraagt in totaal 71.280 liter. De oppervlakte die elk infiltratiebekken inneemt bedraagt $3 \times 6,6 = 19,8 \text{ m}^2$.

¹ De bouwplannen werden opgenomen in het verslag van het bureauonderzoek

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Het Bureauonderzoek:

Er zijn geen archeologische en/of historische gegevens bekend over de site behoudens het feit dat het gebied tot eind 20ste eeuw in gebruik was als akker/weide.

Eind 20ste eeuw, 1992-1993, werd op perceel 45m een woning gebouwd en tuin aangelegd. Op perceel 45L werden magazijnen, annex een kantoorruimte en overdekte opslagplaatsen gebouwd en werd heel de zone tussen de gebouwen en tot aan de Veeweidestraat verhard met een grindverharding en een beton en asfaltverharding. In het noordelijke terreindeel, noordoostelijke deel van perceel 45L werd een paardenweide ingericht. Ondertussen is die weide verplaatst naar de zone tussen de magazijnen en de Hongerbeek. 63% van perceel 45L is verhard en/of bebouwd (totale opp van het perceel is 4892,22 m² waarvan 820 m² grindverharding, 939 m² beton/asfalt verharding en 1329 m² bebouwde oppervlakte (magazijnen, hallen, kantoorruimte). De huidige eigenaar getuigde dat *voor de bouw van de woning en de aanleg van de verharde zones en bouw van de magazijnen en kantoorruimte heel de teelaarde verwijderd werd. Men is beginnen bouwen "op de gele grond" en voor de wegenis en kiezelverhardingen werd op de gele ondergrond eerst een funderingslaag in steenslag aangebracht vooraleer de afwerkingslaag werd aangebracht*. Echter, uit de bouwplannen van de woning en de magazijnen blijkt dat de funderingszolen van de magazijnen zijn aangezet op stabiele ondergrond, terwijl de vloeren aangezet zijn op een folie. De verstoring van de oorspronkelijke bodemopbouw zou dus enkel ernstig kunnen zijn ter hoogte van de funderingszolen en matig tot beperkt tot de teelaarde ter hoogte van de vloeren.

Het terrein is gelegen aan de oever van de Hongerbeek. Die beek werd meerdere keren verlegd en het tracé werd daarbij aangepast. Mogelijk hebben die aanpassingen al een invloed gehad op de oorspronkelijke bodemopbouw. Andere factoren die een invloed kunnen gehad hebben zijn spitten en ploegen, maar gelet op de mogelijk oorspronkelijk dikke Ap-horizont (fase 3) zullen die activiteiten enkel gezorgd hebben voor de opbouw van een dikkere Ap-horizont waarbij mogelijke archeologische sporen afgetopt werden.

Meest verstorend en hoogstwaarschijnlijk vernietigend voor eventuele archeologische sporen zijn de aanleg van inrit, de funderingen van de woning en de magazijnen, stapelplaatsen en kantoorruimte geweest.

Er zijn geen aanwijzingen voor landschappelijke factoren die mogelijk een invloed gehad kunnen hebben op de gaafheid van het bodemarchief, c.q. archeologische sporen.

Het slopen van de bestaande constructies en het nadien bouwen van KMO-units kan een verstorende, zelfs vernietigende invloed hebben op eventuele archeologische sporen al is de kans op het aantreffen daarvan eerder matig in te schatten gelet op de recente bouwactiviteit binnen het projectgebied en de archeologische indicaties in de directe omgeving van het projectgebied.

De eerdere bodemingrepen die gepaard gingen met de bouw van de huidige constructies zijn al matig tot ernstig verstorend, zo niet deels vernietigend geweest voor eventueel aanwezige archeologische sporen. De woning op perceel B45m neemt een grondoppervlakte in van 104 m² exclusief de inrit, die ca. 50 m² groot is in oppervlakte. Samen en rekening houdend met een grotere bouwput voor de woning kan gesteld dat op perceel B45m minstens 154 m², mogelijk ca 180 m² ernstig verstoord is, rekening houdend ook met rioleringen en aanleg van andere nutsleidingen. 180 m² betekent 11,50 % van het perceel. 63% van perceel 45L is verhard en/of bebouwd (totale opp van het perceel is 4892,22 m² waarvan 820 m² grindverharding, 939 m² beton/asfalt verharding en 1329 m² bebouwde oppervlakte (magazijnen, hallen, kantoorruimte).

Voor het volledige projectgebied, 6455,46 m² groot, betekent dit dat 3268 m² kan beschouwd worden als matig tot ernstig verstoord, zijnde 50,60 % van het projectgebied.

Verstoorde zones:

Een groot deel van het projectgebied is onderhevig geweest aan bouwactiviteiten. Enkel een smalle strook aan de noordzijde, grens met de Hongerbeek, bleef enigszins gevrijwaard om oeverbeschadiging te voorkomen. Ook in het noordelijke en zuidelijke deel van het projectgebied zijn kleine gehelen weinig geroerd, met name de tuin rondom de woning op perceel 45m en de paardenweide aan de noordzijde; vertrappeld grasland)

Fig. 3: Verstoorde zones

Advies

De meest aangewezen manier om het terrein landschappelijk en archeologisch ten gronde te evalueren en waarderen is ons inzien een een plangebieddekkend **proefsleuvenonderzoek** door middel van parallelle proefsleuven van 2 m breed over de volledige oppervlakte van het bedreigde terrein. De proefsleuven worden van zuidwest naar noordoost georiënteerd, parallel aan de richting van de Hongerbeek en de richting van het terrein. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de oriëntatie en vorm van het projectgebied en het feit dat de bestaande verhardingen aan de zuidgrens van perceel 45L over de volledige lengte na afbraak van de gebouwen dienst blijft doen als werfweg.

Ondanks het feit dat het bureauonderzoek geen directe indicaties opleverde met betrekking tot de archeologische verwachting, is het terrein gunstig gelegen voor het vestigen van een (tijdelijk) kamp of nederzetting uit Metaaltijden, zelfs Romeinse periode en Middeleeuwen. De oorspronkelijke eerder dikke Ap-horizont, fase 3, 40 – 60cm, kan ondanks de bouwactiviteiten beschermend geweest zijn voor eventueel aanwezige archeologische sporen.

Wat betreft het potentieel naar sporen uit de Metaaltijden en Romeinse periode, mede gelet op het feit dat op een perceel net ten noorden van het projectgebied ook sporen van spiekers werden aangetroffen, is de verwachting eerder gericht op sporen, die te maken hebben met bewerking van het land zoals sporen van spiekers of een geïsoleerde afvalkuil. Gelijkaardige sporen werden aangetroffen in Oudsbergen, deelgemeente Meeuwen, en Pelt, deelgemeente Overpelt, waar, weliswaar wat betreft Overpelt Bleekveld korter bij een natuurlijke waterbron dan het voorliggend projectgebied, ook sporen werden aangetroffen die eerder te maken hebben met bewerking van het land gedurende de IJzertijd zonder dat er aanwijzingen werden aangetroffen voor een nederzetting².

De verwachting naar sporen uit de periode vanaf de 18de eeuw tot heden kan uitgesloten worden aangezien er geen enkele aanwijzing aanwezig is op de historische kaarten voor bouwwerken of andere aanwijzingen van antropogene activiteit andere dan landbouw.

Indien tijdens deze prospecties voldoende aanwijzingen worden aangetroffen voor een archeologisch interessante site die kennisvermeerdering kan opleveren voor het gebied en de regio dan zal een vervolgonderzoek worden opgelegd in de vorm van een archeologische opgraving hetzij binnen een afgebakende zone, hetzij over heel de oppervlakte van het bedreigde terrein. Dit is echter pas mogelijk na bekrachtiging van een archeologienota met de resultaten van het archeologisch vooronderzoek gekoppeld aan een programma van maatregelen.

² VAN DE KONIJNENBURG, R. en DONDEYNE, S., (2012) Archeologische opgraving site: Overpelt - Ringlaan / Veldstraat / Bleekveldstraat: eindverslag, HAAST-rapport 2012-08, Bree en VAN DE KONIJNENBURG, R. en JANSSEN, J., 2017, Meeuwen-Gruitrode, Hoogstraat/Kruisstraat), Archeologienota na proefsleuvenonderzoek, HAAST-rapport 2017-34, Bree, D/2017/12654/34 (<https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/3824>)

Randvoorwaarden

Alvorens verder archeologisch onderzoek kan uitgevoerd worden dienen de bestaande gebouwen afgebroken tot maaiveldniveau. Afwerkingslagen van de vloeren kunnen uitgebroken worden echter zonder opbraak van de funderingslagen om te vermijden dat door het wegbreken van deze funderingen archeologische sporen zouden vernietigd worden.

De wetgeving met betrekking tot archeologie omvat enerzijds het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en anderzijds het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014 die voor archeologie in werking traden op 1 juni 2016 en latere wijzigingen. **Niet uitvoeren van het programma van maatregelen wordt door de Gewestelijke Afdeling Inspectie en Handhaving Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed beschouwd als een bouw misdrijf en kan leiden tot sancties.**

4. Doelstellingen, onderzoeksstrategie en -methode

Onderzoeksmethode

Voor de gehanteerde onderzoekstechniek is hoofdstuk 8.6 van de Code van de Goede Praktijk van toepassing.

Op basis van een afweging van de verschillende onderzoeksmethodes, opgenomen in het verslag van het bureauonderzoek, toegevoegd aan dit programma van maatregelen, blijkt dat een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem doormiddel van een proefsleuvenonderzoek, de meest efficiënte en aangewezen methode, ook kosten-baten gewijs, om het terrein verder archeologisch te evalueren en te waarderen naar mogelijke kennisvermeerdering met betrekking tot de archeologische kennis omtrent het projectgebied en zijn omgeving.

Het doel van een proefsleuvenonderzoek is het evalueren van de archeologische waarde op een deel van of het gehele terrein, door een beperkt maar statistisch representatief deel van dat terrein op te graven. Dit gebeurt door middel van een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed.

Om een dekkingspercentage te bereiken van ongeveer 10% wordt aangeraden te werken met proefsleuven van 2 meter breed met een maximale tussenafstand van 12,50 meter. Kijkvensters dienen steeds aangelegd te worden, ook als er geen sporen worden aangetroffen en dienen dan om de schijnbare afwezigheid van de sporen te verifiëren. De zijden van de kijkvensters meten maximaal de afstand tussen twee sleuven. Met de kijkvensters of dwarssleuven kan een dekkingspercentage van 12,5% bereikt worden, wat wenselijk is voor degelijke uitspraken over het geheel van het terrein. Indien hiervan wordt afgeweken, wordt dit eveneens beargumenteerd.

De oriëntatie van de proefsleuven is noordoost – zuidwest. De oriëntatie van deze proefsleuven is haaks op de richting van de Veeweidestraat, parallel aan de loop van de Hongerbeek en om praktische redenen gelet op de vorm en oriëntatie van het terrein.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek dient de nodige aandacht te gaan naar de bodemopbouw in het plangebied. Tevens dienen het aangelegde vlak alsook de storthopen met een metaaldetector op signalen gecontroleerd te worden.

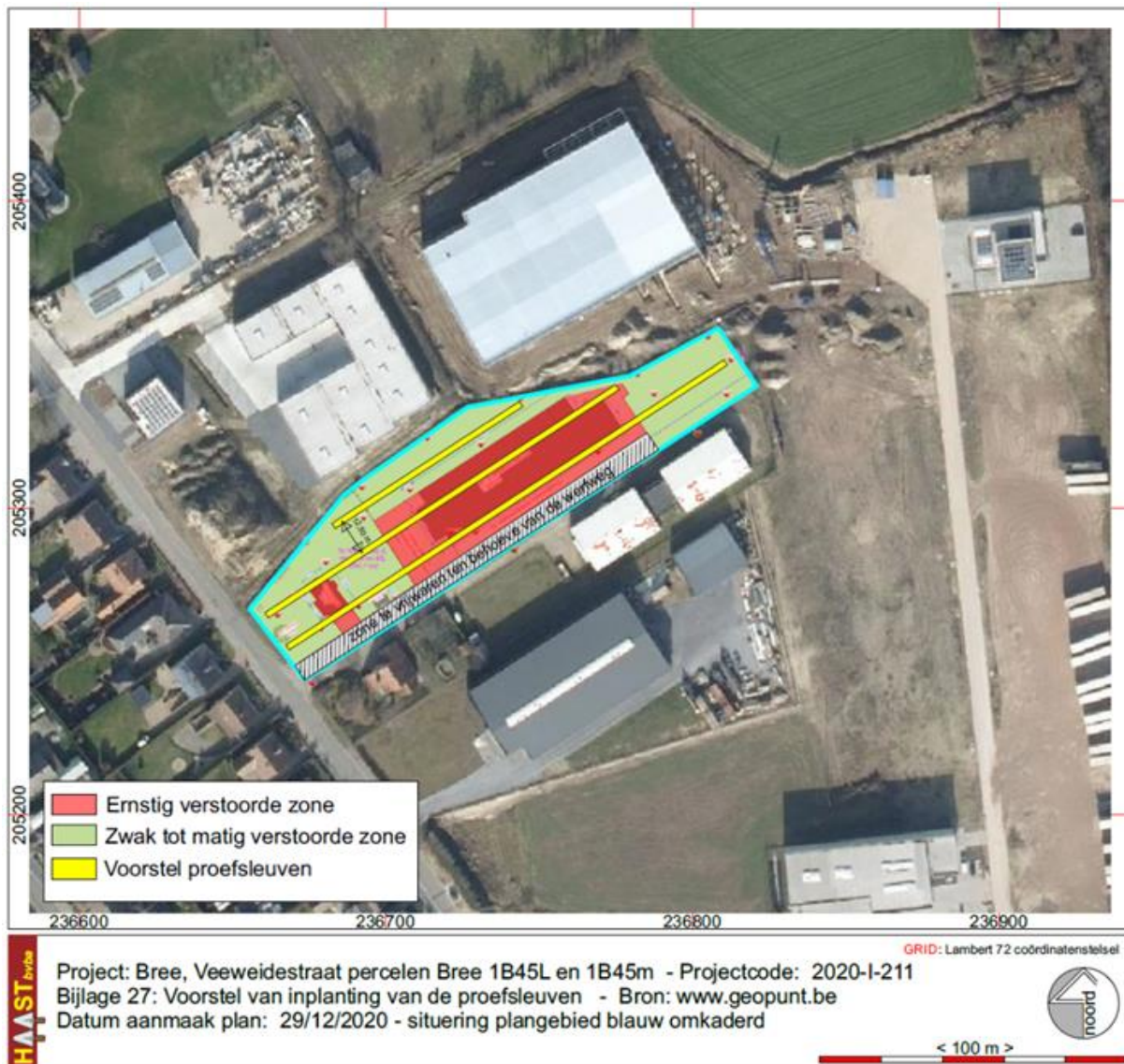

Fig. 4: voorstel inplanting proefsleuven.

De volgende onderzoeksvragen moeten met dit onderzoek minimaal beantwoord worden:

- *Zijn er sporen of structuren aanwezig?*
- *Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*
- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*
- *Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?*
- *Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?*
- *Wat de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?*
- *Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?*

- *Komt het projectgebied in aanmerking voor een eventuele archeologische opgraving voorafgaand aan de werken? Wat is de verwachte sporendensiteit?*
- *Welke onderzoeksvragen en aandachtspunten kunnen geformuleerd worden na uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem in functie van een eventueel vervolgonderzoek?*

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer op basis van het vooronderzoek met ingreep in de bodem een voldoende gefundeerde uitspraak kan worden gedaan over de aard, omvang en behoudenswaardigheid van de archeologische waarden in het plangebied en wanneer een eenduidig advies kan worden gegeven voor vrijgave van het terrein, een opgraving of behoud in situ. Om te bepalen of het onderzoeksdoel is bereikt, gebruikt de erkende archeoloog de volgende criteria:

Oppervlaktecriterium

Aangezien het principe van het voorgestelde proefsleuvenonderzoek gebaseerd is op een statistische manier van werken is het van belang dat een voldoende ruime dekking wordt verkregen. Bovendien is het van belang dat de spreiding van de sleuven over het hele terrein gewaarborgd wordt zodat uitspraken kunnen worden gedaan over het hele terrein.

Inhoudelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden voldoende onderzoeken zodat uitspraken kunnen worden gedaan over onder meer datering, interpretatie en onderlinge samenhang van sporen.

Ruimtelijke evaluatie

De erkende archeoloog moet eventueel aanwezige archeologische waarden zodanig onderzoeken dat hij een uitspraak kan doen over de ruimtelijke spreiding van een of meerdere archeologische vindplaatsen in het plangebied.

Opmerking:

Het volledige vervolgtraject is afhankelijk van de resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van een proefsleuvenonderzoek. Volgens de Code van de Goede Praktijk (8.4 en verder) kan een volgende stap in het vervolgtraject pas in detail worden uitgeschreven nadat de resultaten van een voorgaande stap in het vooronderzoek beschikbaar en bekrachtigd zijn (akte van genomen).

Personeel

Het proefsleuvenonderzoek dient te worden uitgevoerd door een erkend archeoloog samen met een assistent-archeoloog, beiden met de nodige ervaring en kennis van landelijk gelegen terreinen in de Kempen.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van goede Praktijk:

Er wordt niet verwacht dat afwijkingen van de Code van Goede Praktijk zich zullen/kunnen voordoen.

5. Lijst met afbeeldingen

Fig. 1: Bounding Box

Fig. 2: Kadastraal uittreksel dd. 2020 © cadgis viewer

Fig. 3: verstoorde zone

Fig. 4: voorstel inplanting proefsleuven.

6. Bibliografie

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., ERVYNCK, A., 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel, agentschap Onroerend Erfgoed - Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Geraadpleegd via: <https://www.onroenderfgoed.be/actueel/nieuws/onderzoeksrapport-archeologisch-vooronderzoek-proefsleuven-strategie/>